

ostendit multis in rebus Romam similem esse Babylonem. Denique Tertullianus, lib. contra Judaeos, cap. 9. ait: *Babylon apud Joannem nostrum Romae urbis figuram portat, prout dicit et magna, et regno superba, et sanctorum debellatrix.* Idem asserit lib. 5. cont. Marcionem, sub initium.

Prob. 6^o quia caetera quae cap. 17. de meretrice magna et bestia enarrantur, rursus Romae paganae ita conveniunt, ut nulli alteri convenire posse videantur. Itaque quod angelus, exponens mysterium mulieris et bestiae, v. 9. ait: *Septem capita, septem montes sunt.* urbi Romanae convenire manifestissimum est, siquidem hanc super septem colles olim edificatam esse notum est toti mundo. Colles autem isti sunt Capitolinus, Palatinus, Caelius, Esquilinus, Viminalis, Quirinalis et Aventinus. *Et reges septem sunt;* septem capita non tantum significant septem colles, sed et septem Romanos imperatores, qui Ecclesiam persecuti sunt: nam quod numerus septenarius hic non sumatur pro numero mystico, sed pro exacto, inde patet quod S. Joannes illos numeret, et videat transientes post se invicem, seu unum post alterum. Porro quia sola persecutio *Dioctiani* executioni mandata fuit nomine et auctoritate septem imperatorum, hinc sequitur quod septem bestiae capita non designent illos imperatores qui ante Dioctianum, sed istos qui cum ipso et immediate post ipsum Ecclesiam persecuti sunt; ac consequenter tum hic tum supra, cap. 15. de ultima Ecclesiae persecutione agit S. Joannes. Caeterum septem isti imperatores, ut ante diximus, sunt Dioctianus, Maximianus Hercules, Galerius Maximianus, Severus, Maxentius, Maximinus et Licinius. Aut si quis Severum expungere, et Constantium Chlorum inserere velit, per me licet. Interim is videatur quomodo à difficultatibus supra, cap. 15. quaest. 4. propositis, se expedire valeat.

Vers. 10: *Quinque ceciderunt,* id est, quinque priores imperatores transierunt, seu extincti sunt. *Unus est.* Iste est Maximinus, qui graviores, crebrioremque persecutionem, quam majores sui, contra nos concitavit, inquit Eusebius, lib. 8. Histor., cap. 27. *Et alius nondum venit;* nempe septimus, seu Licinius nondum venit ad fideles persequendum: nam, quamvis tempore Maximini iste etiam esset imperator, non tamen tunc erat Ecclesiae persecutor, sed è contra unà cum Constantino decreta in favorem Christianorum et Ecclesiae ferebat, ut patet ex Lactantio, lib. de Mort. persecut., cap. 47. et Euseb., lib. 40. Histor., cap. 5. *Et cum venerit* (ad Christianorum persecutionem), oportet illum breve tempus manere. Licinius factus est imperator, ut habet Bossuet, anno 507. Decem quidem aut duodecim annis feliciter regnavit; sed dum contra Constantium et Ecclesiam se crexit, post tres vel quatuor persecutionis annos, à Constantino cecus, perit anno 525, ut testatur Eusebius in Chronico, anno 520 et 524. Cum igitur haec persecutio tantum tribus aut quatuor annis duraverit, admodum brevis fuit, saltem respectivè ad precedentem, quae duraverat decem annis.

Vers. 11: *Et bestia quae erat, et non est, et ipsa octava est; et de septem est.* His verbis designatur Maximianus Hercules, unus de septem persecutoribus, de quibus egimus cap. 15. quaest. 1. Etenim, teste Laet., lib. de Mort. persecut., cap. 26, unà cum Dioctiliano imperio se exiit, sed illud postea reassumens, dictus est *Maximianus bis Augustus.* Unde est unus de septem, si spectetur primum tempus quo simul cum Dioctiliano imperator extitit; et est octavus, si consideretur tempus posterius, quo imperium reassumpsit.

Vers. 12: *Decem cornua quae vidisti decem reges sunt.* Per hos intelliguntur isti reges qui varias Romani imperii provincias usurparunt, et qui ex ingentis illius corporis lanienà sibi regnum suum constituerunt. Hinc cornua illa insita quodammodo sunt super corpus bestiae. Porro denarius numerus, inquit Calmet, generatim magnum numerum significare potest. Quod si quis tamen numerum exactam invenire cupiat, sequi potest Berengaudum, septimi saeculi scriptorem, qui saepe sub S. Ambrosii nomine in Apocalypsin editus fuit. Hic autem scriptor claris terminis dicit quod per istos decem reges intelligantur decem regna per quae imperium Romanum destructum fuit. Decem vero istos destructores enumerans, idem scriptor ait *Persas et Saracenos Asiae parte potius fuisse, Vandalos Africa, Gothos Hispania, Longobardos Italia, Burgundos Gallia, Francos Germania, Hunnos Pannonia, Alanos et Suevo plurimis aliis regionibus, quas igne ferroque vastarunt.*

Qui regnum nondum acceperunt: non enim ipso persecutionis tempore, nec etiam dum Constantianus pacem Ecclesiae reddidit, barbari illi externique reges in Romanum imperium impetum fecerunt, ibique ditionem suam constituerunt; sed circa initium quinti saeculi ea regna constituta sunt. *Sed potestatem tanquam reges unà hora accipient post bestiam.* Textus Graecus habet: *Eadem hora cum bestia.* Itaque hi externi reges ditionem suam acceperunt post bestiam, id est, post extinctionem imperatorum ethnicorum, post prolignatam infirmitatemque Romanum imperium idololatrium; vel cum bestia, id est, eodem tempore quo Romanum imperium jam quidem christianis et catholicis imperatoribus parebat; sed ipsa civitas Romana seu populus adhuc idola colebat, ut videbimus quaest. seq. Prefati igitur reges unà vel eadem hora, seu eodem ferme tempore sibi usurparunt imperium in Romanis provinciis, et quasi dato signo in omnes ingentes illius imperii partes impetum fecerunt, ut patet ex S. Hieron., epist. 44, ad Agernachum, circa finem; item ex Orosio, lib. 7. cap. 56 et seqq.

Vers. 15: *Hi unum consilium habent,* nempe sedem sibi querendi in uberiori et commodiori solo quam patrii sint agri; fertilem aliquam provinciam acquirendi, et locupletandi spoliis Romani imperii, quod reliqua omnia deleverat. *Et virtutem et potestatem suam bestiae tradent.* Id contigit postquam predicti reges vi et armis in Romanis provinciis ditiones sibi usurparunt; tunc enim imperatores et duces Romani

non semel ultrò ingentique pretio eorum sibi compararunt auxilia, ut eorum viribus, vel contra alios barbaros, vel contra imperii competitores uterentur, prout testatur Procopius, de Bell. Goth. 1. init.

Vers. 14: *Hi cum Agno pugnant.* Primum hi populi ethnici fuerunt atque idololatrici; Christianos persecuti sunt; et plurimi fideles priuerunt, dum illi primum in imperii provincias irruptionem fecerunt Orosius, lib. 7. cap. 52. meminist eujusdam regis Gothi, cui nomen Athanaricus, sub quo complures Christiani martyrii palmam adepti sunt. *Agnus vincet eos,* id est, illos fidei et christiane religioni subjiciet. Unde id impletum est, dum omnes isti populi christiane fidei colla submiserunt. Verum quidem est eorum nonnullos in Arii errores cecidisse, qui tunc latè percrebuerunt; sed brevi perique ad Ecclesiam catholicam reversi sunt. Burgundi jam erant catholici, ita etiam et Franci. Visigothi in Hispania veram fidem amplexi sunt, et Arianismum abdicarunt sub Recaredo, fratre S. Hermenegildi martyris. Orosius, lib. 7. cap. 41. ait ecclesiam Hunnis, Suevis, Burgundis aliisque id genus populis repletas fuisse, cum interim Romani in medio Christi fidelium mordicis in idolorum cultu persistenter. Jesus Christus hos barbaros in suam ditionem redegit, quoniam Dominus dominorum est, et Rex regum, uti S. Joannes hic subjungit. Hi ergo populi, quos antea nationes reliquae abominabantur et contemnebant, facti sunt electi et fideles, ut rursus idem Apostolus subjungit.

Vers. 16: *Et decem cornua, quae vidisti in bestia, hi odient fornicariam,* hoc est, Romam adhuc idololatriam, ad illius interitum conjurantes. *Et desolatam facient illam,* etc. Hoc factum est à Gothis, prout videlicet quaest. seq. Istorum autem omnium causa, ex parte Dei, fuit ejus vindicta, qui his gentibus tanquam instrumentis suae justitiae usus est ad sanguinem sanctorum ulciscendum; sicut clarè innuit sacer textus, in quo, v. 17. statim additur: *Deus enim dedit in corda eorum ut faciant quod placitum est illi.*

Caeterum, ex praecitati verbis: *Hi odient fornicariam,* etc., manifestum est quod per bestiam aut meretricem magnam non possit intelligi Antichristus, vel ejus tyrannicum imperium, siquidem istud imperium non desolabitur aut destruetur ab aliis regibus, sed ab ipsomet Domino nostro Jesu Christo, qui prout liquet ex Apostolo, 2 Thessalonice. 2. v. 8. Antichristum interficiet spiritu oris sui, hoc est, solo halitu vocis, seu unico verbo increpatorio, tanquam valido fulmine, ut potentia Christi hinc appareat, qui aliis armis non indiget ut hostes suos interficiat.

Dices cum ministro Jurieu, aliisque Protestantibus: Per meretricem magnam intelligitur Roma christiana; etenim apocalypsicè meretrix est sponsa infidelis, quae fidem Deo, tanquam legitimum sponso datam, dereliquit; atqui haec tantum potest esse Roma christiana; ergo, etc. Prob. maj.: Accusatur à S. Joanne de crimine adulterii et infidelitatis conjugalis; atqui Spiritus S. paganismum in Scripturâ sacrâ nunquam accusat de crimine adulterii; cum enim fidem Deo nunquam dederit, illam non potuit violasse; ergo.

Resp.: Neg. maj. ejusque propositionem, ac dico cum Bossuet in praef., num. 9. istam expositionem ministri Jurieu directè esse contra litteram sacri textus: nam S. Joannes studiosè evitavit mulierem de qua agitur vocare adulteram, sponsum infidelem, MOICHADA, MOICHALIDA; sed illam vocat meretricem magnam fornicariam, idque non semel, sed iteratò: *Veni, ostendam tibi damnationem meretricis magnae, FORNEES, cum qua fornicati sunt, EPORNEESAN, reges terrae, et inebriati sunt...* de vino, non adulterii, sed prostitutionis ejus.

QUÆSTIO II.

Quandonam impletum sit id quod S. Joannes narrat de casa Babylonis magna.

Cap. 18. v. 1: *Post haec vidit altum angelum,* clamantem voce magna, v. 2: *Cecidit Babylon magna.* Romae idololatricae interitus maximum aer hujus prophetae argumentum. S. Joannes eisdem titur terminis quibus Isaia et Jeremias Babylonis Chaldaeae metropolis excidium olim descriperunt, ut exhiberet interitum et vastitatem Romae, quae Romani imperii caput erat. Confer Isaï. 21. v. 9. Jerem. 51. v. 8.

Et facta est habitatio demoniorum, et custodia omnis spiritus immundi, et custodia omnis volucris immunda et odibilis. Quia creduntur vulgò demones atque spectra desertis insulsiisque locis potiri, hinc in jam citato textu est metaphorica locutio, secundum quam prophetae, qui magnarum urbium interitum atque exitium describunt, dicunt istas redigendas esse eò vastitatis, ut ibi demones, spectra, aves immundae ac lugubres, animalia virulenta et omnia sua sedem constituant. Patet hoc ex Isaia, qui interitum Babylonis vastitatis, cap. 13. v. 19 et seqq. ait: *Et erit Babylon illa gloriosa in regnis, incluta superbia Chaldaeorum; sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrham. Non habitabit usque in finem, et non fundabitur usque ad generationem et generationem; nec ponet ibi tentoria Arabs, nec pastores requiescent ibi. Sed requiescent ibi bestiae, et replentur domus eorum draconibus; et habitabunt ibi strathiones, et pilosi saltabunt ibi; et respondebunt ibi ululae in aedibus ejus, et sirenes in delubris voluptatis.* In versione Septuag., loco pilosi habetur demones.

Porro omnes auctores qui sustinent quod S. Joannes hic describat interitum Romae paganae (qualis fuit tempore quarti, et initio quinti saeculi) communiter asserunt istam prophetiam adimpletam esse dum Roma ab Alarico capta fuit. Etenim casum ejus per Gothos tunc factum, apertis terminis testatur S. Hieron., epist. 16. dicens: *Terribilis de Occidente rumor affertur, obsideri Romam, et auro salutem civium redimi, spoliatoque rursùm circumdari, ut post substantiam, vitam quoque perderent. Heret vox, et singultus interceptum verba dictantis. Capitur urbs, quae totum cepit orbem; imò fame perit, antequam gladio, et vix pauci, qui caperentur, inventi sunt. Ad nefandas cibos erupit esurientium rabies, et sua invicem membra laniantur; dum mater non parit lactenti infantiae, et suo recipit utero, quem paulo*

ante effluerat. Causa hujus desolationis, ex parte hominum, exprimitur v. 5: Quia de vino ira fornicationis ejus bibent omnes gentes, et reges terræ cum illa fornicati sunt, id est, idola coluerunt.

Ne autem fideles Romanæ urbis ruinâ opprimerentur, audivit Joannes, v. 4, vocem de celo, dicentem: Exite de urbe, populus meus, ut ne participetis cunctis delictorum ejus, et de plagis ejus non accipiatis. Hæc rursus in desolatione Romæ videmus adimpleta: nam S. Hieron., epist. præcit., de Anastasio papâ ita scribit: Succedit in pontificatum vir insignis Anastasius, quem dicit Roma habere non meruit, ne orbis caput sub tali episcopo truncaretur; imò idcirco raptus atque translatus est, ne semel latam sententiam precibus suis flectere conaretur. Et S. P. Aug., lib. de Excidio Urbis, cap. 7, ait: Minime dubitandum est peperisse Deum Romanæ etiam civitati, quæ ante hostile incendium in multis ex multis parte migraverat. Migrarunt qui fugerunt, migrarunt qui de corpore exierunt, multi presentes utcumque lataverunt, multi in locis sanctis vivi, salvique servati sunt. Item Sozomenus, lib. 9, cap. 9, de Alarico dicit quod asylum esse voluerit, ob reverentiam Apostoli, D. Petri templum illud amplissimum, quod supra illius tumbarum constructum est, et loci plurimum ambit. Similia etiam refert Orosius, lib. 7, cap. 59, et addit quod tunc ceciderit quoque, ut S. Innocentius I, tanquam justus Loth subtractus à Sodomis, occultâ providentiâ Dei apud Recemum positus peccatoris populi non videret exitium.

Vers. 5: Perceperunt peccata ejus usque ad caelum, petentia divinam vindictam. Idem de Babylone dicitur Jerem. 51, v. 9.

Vers. 6: Reddite illi (scilicet vos, Gothi, divinæ justitiæ executores) sicut et ipsa reddidit vobis. Roma quidem cum Babylone suam aeternitatem jactabat, quia ei sortes Parcarum et oracula aeternitatem polliceri videbantur, conformiter ad id quod habet Virgilius, Ænëid. 1:

*His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi.*

Et hinc miris suis, teste Baronio ad annum 405, inscribentur: *Aeterna; atque idcirco hic, v. 7, dicebat: Sedes regina, et vidua non sum, et luctum non ridebo. Attamen falso, quia Spiritus S. de eadem prædixit, v. 8: In unâ die venient plagæ ejus, mors, et luctus, et fames, et igne comburentur. Hæc autem per Alaricum impleta fuisse, S. Hier. qui illo tempore vixit, denotat testatur, epist. 12, dicens: Proh nefas! orbis terrarum ruit, in nobis peccata non ruit. Urbs inextincta, et Romanæ imperii caput, uno hausta est incendio. Nulla regio, quæ non exules Romanos habeat; in cineres ac favillas sacra quondam ecclesiæ conciderunt.*

Post hæc describitur luctus, et Væ omnium generum hominum super desolationem Romanâ. Hoc verò factum fuisse, testatur S. P. Aug., lib. 1 de Civ. Dei, cap. 55, ubi vitia Romanorum infidelium redarguens, ita scribit: *O mentes amentes! quis est hic tantus non error, sed furor, ut exitium vestrum, sicut adhibemus, FLAGRANTIBUS ORIENTALIBUS POPULIS, ET MAXIMS CIVI-*

TATIBUS IN REMOTISSIMIS TERRIS PUBLICUM LUCTUM MOREMQUE DUCENTIBUS, vos theatra quaereretis, impletis, et nullò insanciora quam fuerat antea, faceretis? Hanc animorum labem ac pestem.... Scipio ille metuebat, quando construi theatra prohibebat....; sed in vobis plus valuit quod demones impij seducerunt, quam quod homines providi prædicaverunt. Interim vox cælestis, de quâ v. 4, sanctos ad exultationem hortatur ob justam Dei vindictam de Româ paganâ, dicens, v. 20: *Exultate super eam, caelum, et sancti apostoli, et propheta; quoniam judicavit Deus judicium vestrum de illâ, v. 21: Et sustulit unus angelus fortis lapidem quasi molarem magnum, et misit in mare dicens: Hoc impetu mittitur Babylon civitas illa magna, et ultra jam non invenietur. In his verbis continetur metaphora, per quam aptius magis innotuit, inquit Calmet, Romanam in nullam reditâ spem prolapsam. Similis metaphora etiam est Jerem. 51, v. 64, ubi cum Jeremias scripsisset vaticinium in quo Babyloni Chaldaicæ interitus continetur, præcepit Saraiæ ut postquam illud Babyloni recitasset, alligatum lapidi in mare projiceret dicens: Sic submergetur Babylon, et non consurgat in fucis afflictionis quænt ego adduco super eam, et dissolvetur.*

Solvuntur argumenta.

Obj. 1^a: Prophetia apocalypica, uti ex cap. 18 liquet, agit de totali ruinâ Romæ pagane; atqui, dum Roma capta fuit per Alaricum, statim post illa reedificata, et adeo frequens fuit, ut nullum ab hoste detrimentum passa videretur, paucis ædificiis combustis exceptis; ergo illud quod hic S. Joannes narrat de casu Babyloni magnæ, non potest intelligi de vastatione Romæ per Alaricum et Gothos facta. — Resp.: Neg. consequ.; nam et Babyloni Chaldaicæ, cujus interitum propheta Isaias et Jeremias prædixerunt, et quæ hic à Spiritu S. tanquam Romani excidii figura proponitur, non alio modo à Cyro devastata fuit. Et tamen hoc non obstante, Jeremias, cap. 51, v. 57, ait: *Et erit Babylon in tumulos, habitatio draconum, stupor et sibilus, eo quod non sit habitator.* Quæ verba non minorem destructionem significant quam illam de quâ hic agit S. Joannes; et interim temporibus Alexandri Babyloni Chaldaicæ erat adhuc in gloria, sed non simili sicut fuerat antea. Unde quemadmodum propheta veteris Testamenti dicitur Babylonom omnino destructam per Cyrum, quia postea ad primum suum splendorem nunquam rediit, ita et S. Joannes dicit Romam paganam omnino destructam per Alaricum, quia dum Alaricus eam expugnavit, fuit veluti præda omnium hostium, et postea nunquam pristinum fulgorem, magnitudinem, potestatem et opes Roma adeptâ est.

Obj. 2^a: S. Joannes agit de desolatione Romæ meretricis, prostituta et idololatricæ; atqui, dum eam cepit Alaricus, jam erat christiana; ergo non agit de desolatione Romæ sub Alarico. — Resp.: Quamvis illo tempore christiana religio imperatorum auctoritate Romæ dominaretur, tamen ipsa adhuc manebat meretrix, et prostituta per idolorum cultum, siqui-

dem senatus erat paganus, et diis sacrificabat, prout patet ex Sozomeno, qui agens de tempore quo Alaricus Romam obsidebat, lib. 9, cap. 6, ita scribit: *Necessarium videbatur iis qui in senatu adhuc pagani erant, ut et in Capitolio et reliquis templis sacrificarentur. Unde licet imperatores essent christiani, idololatricæ tamen apud senatum, imò et apud populum, adhuc vigebat, ac christiana religio habebatur tantquam singularis devotio principum et aliorum particularium; sed religio imperii erat idololatrica. Vide quæ dicta sunt supra, cap. 16, § 2, in exposit. v. 5 et 10.*

Obj. 3^a: Ad gentes illas quæ Romam desolatam fecerunt, vox de celo dicit, v. 6: *Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis;* atqui Gothi, qui cum Alarico Romanam tum crudeliter invaserunt, nullas à Romanis acceperant injurias, de quibus vindictam caperent; ergo hic non agitur de desolatione Romæ, quæ facta est à Gothis. Ita, referente Bossuet, in Synopsi Anglicanâ Apoc. 18 v. 16, arguunt Protestantes, qui contendunt in Apocalypsi non agi de desolatione Romæ pagane, sed de eversione Romæ papalis, et Ecclesiæ Romanæ. — Resp.: Neg. min., et dico Protestantes ita impiis suis præventionibus, ex odio in Romanum Pontificem et Ecclesiam esse præoccupatos, ut de memorâ eius exciderint illa quæ in historicis habentur tanquam indubitata et notissima. Et enim de divo Claudio Romanorum imperatore Trebellius Pollio in Claudium scribit ipsum trecenta viginti millia Gothorum delevisse, et duo millia navium mercessis. Ita constat ex ejusdem epistolâ ad Junium Broechum, in quâ, teste Trebellio, Claudius scribit Brocho: *Delevimus trecenta viginti millia Gothorum, duo millia navium mercessis.* Narrat etiam Orosius, lib. 7, cap. 57, à Romanis captum et interfectum Rhadagaism Gothorum regem. Et idem scriptor ibidem addit: Tanta verò multitudo captivorum Gothorum fuisse fertur, ut villissimarum pecuniarum modo, singulis aureis passim greges hominum venderentur. Potuit igitur merito Gothis dici: *Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis.*

Obj. 4^a: In Apocalypsi dicitur cecidisse Babylon, super cuius interitum gaudent sancti; atqui, dum Roma cepit per Gothos, sancti cum aliis communem patriam ruinam lugebant; ergo, etc. — Resp., licet rerum sui Christianos, qui pro majore parte Romanis subiecti erant, luxisse Romæ ruinam, inde nihil sequi contra resolutionem nostram: nam in Apocalypsi sancti adhuc in terrâ degentes non invitantur ad exultationem; nulli enim eorum describitur gaudium. Dicitur quidem cap. 19, v. 20: *Exultate super eam, caelum, et sancti apostoli et propheta, quoniam judicavit Deus judicium vestrum de illâ;* sed vox hæc ad cælestes dirigitur. Legitur et cap. cit. magnum gaudium, letum Alleluia, sed in celo; et sancti adhuc viventes, ad illa contentiscent, dicente Davide, psal. 118: *A iudiciis enim tuis timui;* atque propterea S. Joannes, cœlitum describens gaudium, sollicitè evitat vel verbum addere de aliquo in terris sanctorum gaudio.

Obj. 5^a: Si S. Joannes ageret de eversione Romæ pagane, haud dubiè describeret idolorum templa eversa, idola dejecta, et communita in frusta, uti fecit Isaias, agens de desolatione Babyloni Chaldaicæ; dicit enim, cap. 46, v. 1: *Confractus est Bel, contritus est Nabo; facta sunt simulacra eorum bestis et fumentis, onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem;* v. 2: *Conturbata, et contrita sunt simul;* atqui de idolis eversis hic nullam facit mentionem; ergo, etc. — Resp.: Neg. maj., quia dum Alaricus Romam cepit, jam templa et idola majori ex parte erant destructa; illa enim eversa sunt sub Constantino, Gratiano et Theodosio. Hos autem imperatores excidium Romanum præcessisse, certum est apud omnes historicos. S. Hieron., epist. 7, de suo tempore narrat: *Avratum squalet Capitolium, fulgura, et araneorum telis omnia Romæ templa cooperta sunt, moventur urbs sedibus suis, et inundans populus ante delubra seminata, currit ad martyrum tumulos.* Addit etiam de Græcho: *Cum præfecturam gereret urbanam, nonne spectum Mithræ et omnia portentosa simulacra, quibus Corax, Niphus, Miles, Leo, Perses, Bronius pater infantiarum, subvertit, fregit, excussit, et his quæ obsidibus ante præmissis, impetravit baptismum Christi? Solitudinem patitur et in urbe gentilitas. Dii quondam nationum cum bubonibus, et noctais in solis culminibus remanserunt.*

Quòd templa idolorum, necnon ipsa idola ante eversionem Romæ pagane, non tantum in Italiâ, sed etiam in Africâ pro majore parte forent destructa, etiam patet ex S. P. Aug., qui, lib. 18 de Civ. Dei, cap. 55 et 54, narrat quòd pagani et falsorum deorum cultores, videntes religionem christianam persecutionibus non minui, sed potius crescere, invenerunt divinum oraculum, quòd prædixerat illam tantum mansuram usque ad annum à morte Christi 566. Hic annus, qui Christianismo debebat esse fatalis, et quando (ait S. doctor, cap. 54) *jam secundum illud oraculum demonum, aut figmentum hominum, nulla esse debuit religio christiana, fuit idololatricæ potius exitialis: nam quod scimus (prosequitur Aug.) in civitate notissimâ et eminentissimâ Carthagine Africæ Caudentias, et Jovis comites imperatoris Honorii, quartodecimo kalendas aprilis falsorum deorum templa everserunt, et templa fregerunt. Cum igitur templa idolorum et ipsa idola fuerint destructa circa finem seculi quarti, et Roma ab Alarico fuerit capta initio seculi quinti, mirum non est, si S. Joannes opus non habuit in Romæ pagane desolatione mentionem facere de eversione idolorum, sicut fecit Isaias, quandoquidem illa, ut ex supra dictis manifestum est, jam processissent.*

CAPUT XIX.

Uti post extinctum Pharaonem Moyses et omnes utriusque sexus Hebraei Domino Deo cecinerunt solenne canticum, atque per ipsum egerunt solennes gratias, ita illud ipsum post impia Babylonis excidium egit universa eorum curia. Et haec ineffabilis festivitas nobis representatur hoc Apocalypsis capite.

QUESTIO UNICA.

Quid continet canticum, quod sancti cecinerunt in caelo.

Vers. 1. : Post haec audivi quasi vocem tubarum militum in caelo; quidam antiqui Latini codices habuerunt: Tubarum militum; attamen quod legendum sit, tubarum, liquet ex textu Graeco, in quo habetur *ochlou pollou*. Porro per turbas intelliguntur numerosissime sanctorum, praesertim angelorum multitudines, quarum altissima exultatio fuit S. Joanni representata. Dicuntur: Alleluia. Haec Hebraica vox est composita ex duabus, et significat: Laudate Deum. Nam *Hallelu* Hebraice significat laudate, à radice *halen*; vocola autem monosyllaba *ia* est unum ex decem nominibus Dei, quod compositum videtur ex duabus litteris vocis *Jehova*; unde nihil est aliud quam *Jehova* abbreviatum.

Hanc vocem Alleluia à primis Judeis Christianis ad Graecos et Latinos migrasse, qui in suis linguis Hebraicam pronunciationem retinuerunt, ne Judaeorum Ecclesiam scandalizarent, postea vero dilatato per omnes gentes Evangelio, non potuisse semel susceptam mutari, testatur S. Hieron., epist. ad Marcellinam. Et S. P. Aug., inquires quare nec Latini, nec Graeci, imò nec barbari, possint ista vocabula Amen et Alleluia transferre in suas linguas, lib. 2 de Doct. christ., cap. 11, respondet: Verborum illorum partim propter sanctiorem auctoritatem, quamvis interpretari potuissent, servata est antiquitas, sicut est AMEN et ALLELUIA; partim vero in aliam linguam transferri non potuisse dicuntur, sicut RACHA et HOSANNA. Sunt enim quaedam verba certarum linguarum, quae in usum alterius linguae per interpretationem transire non possunt. Alii adducunt et tertiam rationem, nempe ut cunctae sub caelo Ecclesiae cum Ecclesia Hebraica, ex qua omnes originem ducimus, aliquam per haec communia vocabula retinerent perpetuam communionem. Porro Alleluia est vox laetitiae et triumphi, quae sancti cecinerunt de mutuo ad laudes et gratias Deo decantandas, ob victoriam de suis hostibus Dei munere reportatam. Unde potius est vox patrie quam hujus peregrinationis et vallis lacrymarum; putantque aliqui beatos in patria Hebraicam illam vocem Alleluia perpetuo cantaturos, juxta illud Tob. 13, v. 22: Per vicus ejus Alleluia cantabitur. Et hinc à Septuagesima usque ad Pascha, quando Ecclesia antiquam humani generis lapsam et tristitia poenitentiae tempora recollit, non cantat Alleluia, nec Christiani hanc vocem ad laetitiam se excitant; licet tamen, quia Deus semper laudandus est, in officio divino, loco Alleluia substituat: *Laus tibi, Domine, rex aeternae gloriae*.

Vers. 5: Et iterum dixerunt: Alleluia; multa enim et repetita laude dignus est Deus. Unde David, psal. 55, ait: Benedicam Dominum in omni portione. Et viginti psalmi ejus pro titulo habent: ALLELUIA. Et Janus ejus, id est, memoria Babylonis, seu Romae paganae, exstite ac excise, ascendit in secula seculorum, hoc est, in aeternum scandit versus caelum, ut sancti propter vindictam istam cantent eternum Alleluia, et Deo gratias semper agant. Porro verbum ascendit est presentis temporis (ut patet ex textu Graeco, et significat nunc aeternitatis quod semper est praesens. Posset tamen etiam hic locus referri ad poenas tormentorum aeternas, et à et, sicut saepe in Scriptura solet, accipi pro quia, uti et sensus sit: Laudant sancti Deum, canendo Alleluia, et, id est, quia, Babylonis, seu impiorum et persecutorum Romanorum, damnatio ac supplicia in aeterna durabunt.

Vers. 7: Gaudeamus et exultemus... quae venerunt nuptiae Agni. Deus Verbum per admirabile incarnationis mysterium sibi desponsavit humanum genus, praesertim ejus electos; ipse est sponsum, electorum congregatio est ipsius sponsa; electorum animas in baptismo fluminis, vel etiam sanguinis sibi desponsavit; sed nunc post reportatam de hostibus victoriam, et eversam Romam paganam, post redditam Ecclesiae pacem, illas sibi desponsat in gloria.

Vers. 11: Vidi caelum apertum, et ecce equus albus, et Christus, Verbum Dei, sedebat super eum. Per hoc ostenditur totam istam de Româ pagana, et de idololatriâ ejus eversâ, victoriam à Christo reportatam fuisse.

Vers. 17: Et vidi unum angelum stantem in sole, et clamavit voce magna, dicens omnibus avibus... Venite, et congregamini ad cornam magnum Dei; v. 18: Ut manducetis carnes regum, etc. Hic angelus quatenus exhibetur tanquam stans in sole, representat manifestissimam ac gloriosissimam Ecclesiae de Româ pagana reportatam victoriam; quatenus autem invitat omnes aves ut manducet carnes regum, etc., significat acerrimam interuentionem à Deo factam in variis preliis tempore persecutionum Ecclesiae, de quibus in superioribus Apocalypsis capitulis actum est.

CAPUT XX.

Joannes videt angelum descendente de caelo, qui arripit diabolum, et in abyssum detrusum ligat per mille annos. Insuper videt in caelo bestitudinem eorum qui non adoraverunt bestiam, neque caractere ejus insigniti fuerant. Finitis mille annis, solvitur diabolus, et seducit gentes, scilicet Gog et Magog, ut pugnent adversus sanctos: sed igne caelitus demisso devorantur, et diabolus mittitur in stagnum ignis.

QUESTIO PRIMA.

De ligatione et solutione diaboli.

Vers. 1: Et vidi angelum descendente de caelo, habentem clavem abyssi, et catenam magnum in manu sua. Haec verba insigniter exponit S. P. Aug., lib. 20 de Civ. Dei, cap. 7, ita scribens: Aut ipse Dominus noster Jesus Christus: « Nemo potest introire in domum

fortis, et vasa ejus eripere, nisi prius alligaverit fortem, » diabolum volens intelligi fortem, quia ipse genus humanum potuit tenere captivum; vasa verò ejus, quae fuerat crepturus, fideles suos futuros, quos ille in diversis peccatis atque impietatibus possidebat. Et ergo alligaretur hic fortis, propterea vidit Apostolus (Joannes) « angelum descendente de caelo, habentem clavem abyssi, et catenam in manu sua. Porro per clavem abyssi intelligitur delegata à Domino Deo plena potestas aperienti et claudendi abyssum, ut aliquos ibi contineat, aut libertatem exeundi faciat. Per catenam verò intelligitur divinum, quo diabolus constringitur, imperium; nam diabolus, qui spiritus est, nullâ catenâ materiali constringi potest.

Vers. 2: Et apprehendit draconem, magnum illum et rufum draconem, de quo supra, cap. 12, v. 3, serpente antiquum, qui olim in corpore serpentis per mulierem seduxit genus humanum; qui est diabolus, calumniator et accusator: etenim ille ipsum Dominum Deum apud primos parentes calumniatus est de invidia, et homines non desinit accusare apud Deum. Ita sanctum Job accusavit quod gratis Domino Deo non serviret. Et satanas, adversarius humani generis, qui calumniando et adversando conatur homines se cum perdere. Et ligavit eum per mille annos, id est, per annos plurimos, qui fluunt à tempore mortis Christi usque ad adventum Antichristi, uti dicemus quæst. seq.

Vers. 5: Et misit eum in abyssum. « Quo nomine, inquit S. P. Aug., loco ante citato, significata est multitudo innumerabilis impiorum, quorum in malignitate adversus Ecclesiam Dei multum profunda sunt corda; non quia ibi diabolus ante non erat, sed idcirco dicitur illic missus, qui exclusus à credentibus plus cepit impios possidere. Plus namque possidebat à diabolo, qui non solum alienatus est à Deo, verum etiam gratis odit servientes Deo. » Itaque per abyssum intelligi possunt nefaria paganorum, Judaeorum, Sacerdotum, hereticorum, et quorumcumque iniquorum corda; et in istis solis diabolus est habitare jusus per praedictos mille annos, et iste permissus exercere suam tyrannidem. Appellatur abyssus propter tres praesertim causas: 1^a quia sunt dolosa et fallacia, idcirco et profunda instar abyssi; 2^a quia assidue agitantur diversis et adversis cupiditatibus, uti mare contrariis fluctibus; 3^a ob innumerabilem multitudinem: nam uti mare est majus terrâ, ita reprobi sunt incomparabiliter numerosiores quam electi; imò et infideles sunt ac semper fuerunt longe plures quam fideles. Cum autem omnes nascamur sub potestate diaboli, ipse in abyssum mitti videtur; dum ei per exorcismos baptismi praecipitur: *Eri, maledicte, ob hanc creaturâ Dei, et da locum Deo vivo et vero*. Hinc, uti per Christum Dominum ejecti ex emergence demonum postularunt ac impetrarunt facultatem intrandi in porcos, ita è catechumenis per exorcismos exclusi permittuntur habitare in cordibus infidelium.

Et clausit, et signavit super illum. Etiam haec verba recte exponit S. P. Aug., dum loco praecitato ita pro-

S. S. XXV.

sequitur: « Clausit super eum, dictum est, interdixit ei ne possit exire, id est, veitum transgredi. Signavit autem quod addidit, significasse mihi videtur quod occultum esse voluit, qui pertineant ad partem diaboli, et qui non pertineant; hoc quippe in seculo isto prorsus latet, quia et qui videtur stare, utrum sit caesus; et qui videtur jacere, utrum sit surrecturus, incertum est. » Contumaciam reorum carceres non solum firmis sevis muniri solent, sed etiam regis sigillis; et hinc eorum infractor fit laese majestatis reus. Ex hoc antiquo more loquitur Apocalypsis, et affirmat diabolum in praefata abyso firmissime custodiri: etenim divina jussio est demonibus firmisimum sigillum, prout insinuat S. Aug., dum ibidem statim subjicit istud sigillum esse divini interdicti vinculum et claustrum.

Ut non seducat amplius gentes. Hinc locum rursus optime exponit S. P. Aug., ita pergens: « Ab eis autem gentibus seducendis, hejus interdicti vinculo et claustro diaboli prohibetur quos colibetur, quas pertinet ad Christum seducebat antea, vel tenebat; has enim Deus elegit ante mundi constitutionem emere de potestate tenebrarum, et transferre in regnum charitatis suae, sicut Apostolus ait. Nam seducere illum gentes etiam nunc, et secum trahere in aeternam penam, sed non praedestinas in vitam aeternam, quis fidelis ignorat? Nec movet quod saepe diabolus seducat etiam illos qui jam regenerati in Christo vasa ingreditur Dei; novit enim Dominus qui sunt ejus; ex his in aeternam damnationem neminem ille seducit. Sic enim novit eos Dominus Deus, quem nihil latet etiam futurorum; non ut homo, qui hominem ad praesens videt, si tamen videt, cuius cor non videt; qualis autem potest sit futurus, nec seipsum videt. Ad hoc ergo ligatus est diabolus et inclusus in abyssum, ut jam non seducat gentes ex quibus constat Ecclesia, quas antea seductas tenebat, antequam esset Ecclesia. » Itaque ante Christi possessionem et resurrectionem cunctae, exceptis paucis Judaeis, totius mundi gentes adorabant idola, seductae à diabolo; eas omnes à Deo Patre Christus emit suo sanguine, ut sobriè, justè et piè vivant in hoc seculo, atque ita serviant Deo vivo et vero. Hinc Christus captivavit diabolum, et suae divinae majestatis imperio clausit in abyssum, et ipsam sanctae suae crucis sigillo munivit, ut suos è cunctis gentibus electos seducere non possit in finalem apostasiam. Hinc discimus quod nulla, post admissum à se Evangelium, gens plene permittatur apostatare, sed cunctae semper retineant, ac retenturae sint aliquos electos.

Donec consummentur mille anni, id est, donec finiantur illi mille sive plurimi anni qui à passione Domini usque ad adventum Antichristi decurrunt. Porro jam citatum locum S. P. Aug. duobus modis exponit, dicens: « Non sic accipiendum est quod ait: Ut non se duccret gentes donec finiantur mille anni, quasi postea seducturus sit eas duntaxat gentes ex quibus praedestinata constat Ecclesia, à quibus seducendus illo est vinculo claustrisque prohibitus. Sed aut illa locutione

(Trente-sept.)